

การสืบพยานต่อหน้าจำเลย : ศึกษาเหตุยกเว้นกรณีการสืบพยานบุคคลก่อนฟ้องคดีต่อศาล

ครรชิต จารุพันธุ์*
รศ.ดร.อุดม รัฐอมฤต**

บทคัดย่อ

การนำคำพยานบุคคลที่สืบไว้ก่อนฟ้องคดีต่อศาลมารับฟังในชั้นพิจารณาของศาล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 237 ทวิ วรรคห้า คำพยานดังกล่าวน่าที่จะเป็นเพียงพยานหลักฐานในเบื้องต้นจากการค้นหาความจริงก่อนชั้นพิจารณาแล้วนำมารับฟังในชั้นพิจารณาของศาลในลักษณะที่เป็นพยานเอกสาร หรือเป็นการนำคำพยานชั้นสอบสวนมารับฟัง ในชั้นพิจารณาของศาล ซึ่งทำให้จำเลยในคดีที่ได้มีการฟ้องคดีต่อศาลแล้วนั้นไม่มีโอกาสที่จะได้รับการพิจารณาโดยเปิดเผยต่อหน้าตน และไม่มีโอกาสที่จะต่อสู้คดีในฐานะของจำเลยขณะที่มีการสืบพยาน และย่อมมีส่วนเกี่ยวข้องกับกรณีที่ไม่มีความต้องการในขณะที่มีการสืบพยานไว้ก่อนฟ้อง รวมทั้งยังมีส่วนเกี่ยวข้องกับกรณีที่มิได้พยานบุคคลที่เคยสืบไว้ก่อนฟ้องอยู่ในชั้นพิจารณาด้วย ซึ่งมีเหตุอันควรสงสัยได้ว่า การนำคำพยานบุคคลที่สืบไว้ก่อนฟ้องมารับฟังในชั้นพิจารณาของศาลสามารถที่จะนำมารับฟังได้ในลักษณะใด จะทำให้จำเลยสามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่และได้รับความเป็นธรรมอย่างเพียงพอแล้วหรือไม่

การสืบพยานบุคคลในชั้นพิจารณาโดยวิธีอื่นในปัจจุบัน น่าที่จะสามารถเป็นทางเลือกนอกเหนือจากการสืบพยานบุคคลไว้ก่อนฟ้อง เพื่อมิให้มิข้อโต้แย้งเกี่ยวกับตัวผู้ต้องหาหรือตัวพยานบุคคลรวมทั้งการต่อสู้คดีของจำเลยได้อย่างเต็มที่ในชั้นพิจารณา และประการที่สำคัญจะทำให้จำเลยได้รับสิทธิอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ในฐานะของจำเลยโดยแท้ ในการที่จะได้รับการพิจารณาและสืบ

พยานโดยเปิดเผยต่อหน้าตน เป็นไปตามหลักพยานโดยตรง และหลักกวางจาสอดคล้องกับสิทธิในการโต้แย้งคัดค้านของจำเลยในชั้นพิจารณาของศาล ตามหลักประกันขั้นพื้นฐานในกระบวนการพิจารณาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 40 (2) รวมทั้งการได้รับความคุ้มครองสิทธิและความเสมอภาคในกระบวนการยุติธรรมตามหลักกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง โดยมีใช่เป็นเพียงการนำคำเบิกความของพยานบุคคลที่ได้จัดบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรก่อนฟ้องคดีมารับฟังในชั้นพิจารณาของศาลเท่านั้น

1. บทนำ

การสืบพยานบุคคลไว้ก่อนฟ้องคดีต่อศาล แล้วนำคำพยานบุคคลดังกล่าวมารับฟัง ในชั้นพิจารณาของศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 237 ทวิ วรรคห้า คำพยานบุคคลที่เบิกความไว้ก่อนฟ้องนั้น น่าที่จะเป็นเพียงพยานหลักฐานในเบื้องต้นจากการค้นหาความจริงก่อนชั้นพิจารณา แล้วนำมารับฟังในชั้นพิจารณาของศาลในลักษณะที่เป็นพยานเอกสาร หรือเป็นการนำคำพยานชั้นสอบสวนมารับฟังในชั้นศาล

การสืบพยานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในปัจจุบัน พยานบุคคลสามารถที่จะเบิกความที่ศาลอื่น หรือสถานที่ทำการของทางราชการ หรือสถานที่แห่งอื่นนอกศาลได้ โดยถือเสมือนว่าพยานเบิกความในห้องพิจารณาของศาล ตามมาตรา 230/1

*นักศึกษาลัทธิศาสตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

** ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

นอกจากนี้กรณีที่พยานบุคคลไม่อยู่ในราชอาณาจักร ก็สามารที่จะให้มีการสืบพยานโดยอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศตามพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 ซึ่งมีบทบัญญัติในเรื่องการให้ความช่วยเหลือและการขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญา เพื่อให้จำเลยโดยแท้มีโอกาสที่จะได้รับการพิจารณาโดยเปิดเผยต่อหน้าตนเมื่อได้มีการฟ้องคดีต่อศาลแล้ว เป็นทางเลือกในการค้นหาความจริงในชั้นพิจารณา นอกเหนือไปจากการสืบพยานบุคคลไว้ก่อนฟ้อง แล้วนำคำพยานบุคคลนั้นมารับฟังในการพิจารณาคดีเมื่อมีการฟ้องคดีต่อศาลแล้ว ซึ่งเป็นเพียงการนำบันทึกคำเบิกความของพยานบุคคลที่เป็นลายลักษณ์อักษรก่อนชั้นพิจารณามารับฟังในชั้นพิจารณาของศาล

2. การสืบพยานโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย และการสืบพยานลับหลังจำเลย

สิทธิของจำเลยที่สำคัญที่สุดในการดำเนินคดีอาญา คือ สิทธิที่จะได้เผชิญหน้ากับพยาน (Right to Confront Witness หรือ Confrontation) เพื่อจำเลยจะได้มีโอกาสตรวจสอบความน่าเชื่อถือของพยาน โดยเฉพาะสังเกตอาการปฏิกิริยาของพยานและการถามค้าน

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของเยอรมันบัญญัติถึงหลักการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีของศาลที่สำคัญ คือ การพิจารณาคดีต้องทำโดยเปิดเผยเพื่อเป็นหลักประกันสิทธิ ในการต่อสู้คดีของจำเลย การพิจารณาคดีต้องทำต่อหน้าจำเลย หากจำเลยไม่มาศาลต้องมีการเลื่อนพิจารณาคดีออกไป การพิจารณาคดีต่อหน้าจำเลยเพื่อรับฟังข้อต่อสู้ของจำเลย เป็นหลักการสำคัญที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศสได้กำหนดไว้

การพิจารณาและสืบพยานในคดีอาญาต้องกระทำต่อหน้าจำเลยเสมอ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากศาลให้ดำเนินการพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ แต่ทั้งนี้ศาลจะอนุญาตให้ดำเนินการพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ก็ต่อเมื่อมีเหตุที่ศาลเห็นสมควรและจำเลยได้มาปรากฏตัวต่อหน้าศาลเพื่อรับทราบข้อกล่าวหาแล้ว

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศสได้กำหนดให้การพิจารณาคดีในศาลต้องกระทำต่อหน้าจำเลย ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันในการต่อสู้คดีของจำเลย ก็คือสิทธิในการตรวจสอบพยานหลักฐาน ในบางกรณีการพิจารณาคดีต่อหน้าจำเลยก็มีข้อจำกัด ซึ่งไม่อาจดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อหน้าจำเลยได้ เช่น ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยได้กระทำความผิดแล้วหลบหนีเมื่อได้มีการส่งหมายเรียกไปยังถิ่นที่อยู่ของผู้ถูกกล่าวหาหรือถิ่นที่อยู่ของจำเลยแล้ว หากไม่มาศาลตามวันและเวลาที่ระบุไว้ในหมายเรียก ศาลสามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาลับหลังจำเลยได้

การดำเนินคดีอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น การพิจารณาและสืบพยานในศาลโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยก็มีข้อยกเว้น ในกรณีที่จำเลยได้หายตัวไปหรือไม่มาศาลระหว่างการพิจารณาคดี จำเลยอาจถูกสั่งให้ออกจากห้องพิจารณาหากขัดขวางการพิจารณา

3. การสืบพยานก่อนฟ้องคดีต่อศาล

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 15) พ.ศ. 2527 เพิ่มเติมมาตรา 237 ทวิ ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาวางหลักการสืบพยานไว้ก่อนกรณีพยานจะเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักร

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 237 ทวิ ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2542 นั้น ในปี 2542 ได้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 237 ทวิ ให้คลุมถึงกรณีอื่นๆ อันเป็นการยกแก่การนำพยานมาสืบในภายหลังด้วย สำหรับผลของการสืบพยานบุคคลไว้ก่อนฟ้องคดีต่อศาลนั้น มาตรา 237 ทวิ วรรคห้า บัญญัติว่า ถ้าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มาศาลในชั้นการกระทำผิดอาญานั้น ก็ให้รับฟังคำพยานดังกล่าวในการพิจารณาคดีนั้นได้

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 237 ทวิ กำหนดระบุนำข้อเท็จจริงที่ร้องขอให้สืบพยานไว้ล่วงหน้าก่อนฟ้องคดีต่อศาลไว้เพียงดังนี้

1) เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าพยานบุคคลจะเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักร ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งหรือเป็นบุคคลมีถิ่นที่อยู่ห่างไกลจากศาลที่พิจารณาคดี

2) มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการยุ่งเหยิงกับพยานนั้นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

3) มีเหตุจำเป็นอันอื่นอันเป็นการยากแก่การนำพยานนั้นมาสืบในภายหลัง

วัตถุประสงค์ในการสืบพยานก่อนฟ้องคดีต่อศาล

มาตรการในการสืบพยานไว้ล่วงหน้านี้เดิมใช้กับพยานซึ่งเป็นชาวต่างชาติซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักรไทยชั่วคราว เพื่อการท่องเที่ยวหรือกิจธุระส่วนตัวแล้วกลับออกไปภายในกำหนด เวลาที่วีซ่ากำหนด ดังนั้นบุคคลชาวต่างชาติเหล่านี้ได้ให้การในชั้นสอบสวน แต่เป็นการยากที่จะมาเบิกความในชั้นศาล เพราะเขาไม่มีความจำเป็นต้องมาเบิกความเนื่องจากไม่คุ้มค่ากับเวลาหรือค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาให้การ และในบางครั้งการสืบพยานอาจเลื่อนไปอีกนัดหน้าเพราะจำเลยบางคนไม่มาศาล เป็นต้น กฎหมายจึงกำหนดให้มีการสืบพยานไว้ล่วงหน้าเพื่อสืบพยานชาว ต่างชาตินี้ไว้ก่อน และถือว่าเป็นการเบิกความต่อหน้าศาลอันจะมีผลต่อการวินิจฉัยข้อเท็จจริงของศาลในคดีอาญานั้นต่อไป แต่สภาพปัญหาที่จะไม่สามารถนำพยานมาเบิกความต่อศาลในชั้นพิจารณาเกิดขึ้นกับพยานที่เป็นเด็กและสตรีด้วยเช่นกัน แม้ว่าพยานดังกล่าวจะอยู่ในประเทศก็ตาม ทั้งนี้เพราะผู้เสียหายที่เป็นเด็กโดยเฉพาะในคดีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการค้าหญิงและเด็ก ซึ่งเป็นอาชญากรรมข้ามชาติ หรือในความผิดซึ่งเป็นอาชญากรรมในครอบครัว พยานเด็กหรือหญิงที่เป็นผู้เสียหายอาจถูกเกลี้ยกล่อมหรือข่มขู่หลังจากที่ให้การในชั้นสอบสวน ไปแล้ว และไม่อาจนำมาสืบในชั้นศาลได้ หรือเป็นเพราะอยู่ในสถานที่ห่างไกล เช่น หญิงหรือเด็กที่อยู่บนพื้นที่สูง หรือในชนบทที่ห่างไกลต่อทางคมนาคมต้องใช้เวลาเดินทางหลายชั่วโมง และบางพื้นที่ต้องเดินทางด้วยเท้าหลายสิบกิโลเมตรกว่าจะมาถึงทางหลวง ซึ่งเหตุผลเหล่านี้ก็เป็นอันสมควรที่จะนำพยานมาสืบ ล่วงหน้าเพราะเป็นการยากต่อการนำมาสืบภายหลัง เช่นเดียวกับพยานที่จะเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักร

4. หลักพยานโดยตรง หลักวาจา และสิทธิในการโต้แย้งของจำเลยในชั้นสืบพยานของศาล

หลักพยานโดยตรง ศาลต้องวินิจฉัยคดีตามเหตุผลที่ได้มาจากการสืบพยาน ศาลจะรับฟังคำให้การพยานที่จัดไว้ในชั้นสอบสวน หรือได้สวนมูลฟ้องว่าเป็นคำให้การของพยานผู้นั้นแทนการมาเบิกความย่อมไม่ได้ แม้พยานที่เป็นบุคคลที่เป็น “ผู้ชำนาญการพิเศษ” ก็ต้องมาเบิกความในศาล ทั้งนี้เพราะความน่าเชื่อถือของพยานที่เป็นบุคคลเป็นสาระสำคัญของเรื่องด้วย และความน่าเชื่อถือนั้นจะได้มาก็ต่อเมื่อได้เห็นตัวและจากการสังเกตการให้การเท่านั้น

หลักวาจา การพิจารณาคดีต้องกระทำด้วยวาจา จำเลยต้องให้การด้วยวาจา แม้จำเลยจะให้การเป็นหนังสือได้แต่ก็ต้องมีการสอบวาจากันอีก การสืบพยานก็ต้องทำด้วยวาจาและเฉพาะสิ่งที่ได้กระทำด้วยวาจากันมาแล้วเท่านั้นที่จะยกมาวินิจฉัยคดีได้

สิทธิในการโต้แย้งของจำเลยในชั้นสืบพยานของศาล หลักฟังความสองฝ่าย (Principle of bilateral hearing) ซึ่งในภาษาฝรั่งเศสเรียกว่า “หลักโต้แย้งคัดค้านต่อสู้คดี” (Principe de la contradiction) เป็นหลักทั่วไปของกฎหมายวิธีพิจารณาความในคดีทุกประเภท หลักฟังความสองฝ่ายหรือหลักโต้แย้งคัดค้านต่อสู้คดีจึงส่งผลให้คู่ความแต่ละฝ่ายเกิดสิทธิและหน้าที่ในการดำเนินคดีซึ่งกันและกัน และศาลเองก็ต้องมีหน้าที่ต้องควบคุมจัดการดูแลและดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามสิทธิและหน้าที่ตามหลักฟังความสองฝ่ายหรือหลักโต้แย้งคัดค้านต่อสู้คดี และต้องพิจารณาพิพากษาคดีให้เป็นไปตามหลักนี้ด้วย ตัวอย่างบทบัญญัติที่แสดงถึงหลักฟังความสองฝ่ายหรือหลักโต้แย้งคัดค้านต่อสู้คดีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 40 (2) กำหนดให้บุคคลย่อมมีสิทธิพื้นฐานในกระบวนการพิจารณา ซึ่งหลักประกันขั้นพื้นฐานที่ต้องมีเป็นอย่างน้อย ได้แก่ การได้รับการพิจารณาโดยเปิดเผย การได้รับทราบข้อเท็จจริงและตรวจเอกสารอย่างเพียงพอ การเสนอข้อเท็จจริง ข้อโต้แย้ง และพยานหลักฐานของตน

5. หลักประกันสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาและจำเลย

การให้สิทธิจำเลยในการต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่เป็นสิทธิที่สำคัญและเป็นหลักประกันสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาตามมาตรฐานสากล กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิ

พลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights) มีข้อความที่เป็นการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาหลายประการ ซึ่งสรุปความได้ว่า บุคคลทุกคนที่ถูกดำเนินคดีอาญามีสิทธิไม่ต่ำกว่ามาตรฐานดังต่อไปนี้ “...จะต้องได้รับการพิจารณาคดีต่อหน้าผู้ขึ้น และมีสิทธิที่จะต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ด้วยตนเอง...” “...จะต้องมีสิทธิตรวจสอบหรือซักค้านพยานบุคคลที่ให้การเป็นปฏิปักษ์ กับมีสิทธินำสืบพยานหลักฐานแก้ข้อกล่าวหาขึ้นด้วย...”

6. การสืบพยานและการรับฟังพยานบุคคลของไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ

การสืบพยานและการรับฟังพยานบุคคลของไทยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 นอกจากให้การพิจารณาและสืบพยานโดยเปิดเผยแล้วยังบัญญัติให้กระทำต่อหน้าจำเลย ทั้งนี้เพื่อให้จำเลยได้รู้เห็นการพิจารณาโดยตลอด จำเลยจะได้มีโอกาสต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ แม้จำเลยแต่งตั้งทนายความเข้ามา ถ้าตัวจำเลยไม่มาศาลก็ไม่อาจดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปได้

ในการ “ปูจาวีชันนาข้อกฎหมายลักษณะพยาน” เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2497 ณ สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภาปรากฏคำอธิบายของอาจารย์ประมูล สุวรรณสร ในส่วนหนึ่งว่า คำให้การของพยานชั้นสอบสวนเป็นเพียงพยานเอกสาร

การสืบพยานและการรับฟังพยานบุคคลของต่างประเทศ

ประเทศเยอรมัน การพิจารณาคดีจะต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย

ประเทศฝรั่งเศส การพิจารณากระทำโดยเปิดเผย และกระทำโดยปากเปล่า ข้อนี้ในศาลลูกขุนถือเคร่งครัดมาก คือ พยานทุกคนจะต้องให้การโดยวาจาต่อหน้าคู่ความ การพิจารณาในศาลลูกขุน ในกรณีที่จำเลยไม่ยอมมาในการพิจารณาคดี ศาลอาจสั่งให้พิจารณาโดยไม่มีตัวจำเลยได้ (Procédure par contumace) หากจำเลย ไม่ไปศาลจะเป็นโดยหนีไปตั้งแต่ก่อนเริ่มพิจารณา หรือหลบหนีไประหว่างพิจารณาก็ดี จำเลยจะถูกพิจารณาโดยวิธีการพิเศษ ที่เรียกว่า Contumace

ประเทศสหรัฐอเมริกา การพิจารณาคดีอาญาจำเลยได้รับการรับรองสิทธิที่สำคัญประการหนึ่ง คือ สิทธิในการเผชิญหน้ากับพยาน ซึ่งเป็นสิทธิตามกฎหมายรัฐธรรมนูญตามที่บัญญัติไว้ใน The Sixth Amendment แต่สิทธินี้อาจถูกสละได้บางกรณี เช่น จำเลยได้มาศาลเมื่อเริ่มต้นการพิจารณาแล้วต่อมาจงใจหายไป หรือในกรณีที่จำเลยประพฤติตนไม่เรียบร้อยในศาลจนเป็นการละเมิดอำนาจศาล ศาลอาจสั่งให้จำเลยออกไปนอกห้องพิจารณาได้เพื่อรักษาความสงบในศาล

7. การสืบพยานก่อนฟ้องคดีอาญากับตัวผู้ต้องหาและตัวพยานบุคคล

กรณีมีตัวผู้ต้องหาขอสืบพยานไว้ก่อนฟ้องนั้น มาตรา 237 ทวิ มีหลักการที่สำคัญ ได้แก่ การสืบพยานต้องกระทำต่อหน้าผู้ต้องหา การแต่งตั้งทนายความให้ตามมาตรา 173 รวมทั้งการให้อีกฝ่ายมีสิทธิซักค้าน ซึ่งเป็นสิทธิที่จำเลยพึงจะได้รับในลักษณะเดียวกันดังกล่าว และเมื่อมีการฟ้องคดีนั้นต่อศาลแล้วบุคคลคนเดียวเท่านั้นเมื่อครั้งมีฐานะเป็นผู้ต้องหาที่ได้รับสิทธิดังกล่าวแล้วก่อนที่จะมีการฟ้องคดีต่อศาล จึงเป็นการค้นหาความจริงก่อนขึ้นพิจารณาที่ยังถือไม่ได้ว่าเป็นการตัดสินคดีของจำเลยที่เป็นบุคคลคนเดียวเท่านั้นกับผู้ต้องหาหรือผู้กระทำความผิดเมื่อครั้งที่ได้มีการสืบพยานไว้ก่อนฟ้องคดีต่อศาล

ดังนั้น กรณีที่ไม่มีตัวผู้ต้องหาขอสืบพยานไว้ก่อนฟ้อง จึงเป็นการสืบพยาน ที่กระทบสิทธิของผู้ต้องหาที่ส่งผลไปยังสิทธิของจำเลยซึ่งเป็นบุคคลคนเดียวเท่านั้นในชั้นพิจารณาด้วย ทำให้จำเลยไม่สามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่

กรณีพยานบุคคลที่สืบไว้ก่อนฟ้องมีตัวอยู่ในชั้นพิจารณา ได้แก่ มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งในราชอาณาจักรไม่ห่างไกลจากศาลที่พิจารณาคดี หรือไม่เป็นการยากที่จะนำพยานบุคคลนั้นมาสืบในศาลชั้นพิจารณา ถึงแม้ว่าคำพยานของบุคคลดังกล่าวสามารถที่จะนำมารับฟังได้ตามมาตรา 237 ทวิ วรรคห้า มิใช่เป็นเพียงพยานประกอบโดยผลของกฎหมายดังกล่าว แต่ก็สมควรที่จะสืบพยานบุคคลนั้นในชั้นพิจารณาด้วย เพื่อให้มีการสืบพยานในกระบวนการพิจารณาตามปกติ เนื่องจากเหตุผลความจำเป็นในการสืบพยานไว้ก่อนฟ้องได้หมดไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ยิ่งกรณีที่ได้สืบพยานบุคคลนั้นลับหลังผู้กระทำความผิดที่ไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือรู้ตัวแต่ไม่อาจนำตัวผู้กระทำความผิดมาศาล ก็จะทำให้มีการสืบพยานโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยในชั้นพิจารณาที่ครบถ้วนสมบูรณ์

กรณีพยานบุคคลที่สืบไว้ก่อนฟ้องไม่มีตัวอยู่ในชั้นพิจารณา รวมทั้งกรณีที่ยานบุคคลนั้นได้เสียชีวิตก่อนที่จะมีการฟ้องคดีต่อศาล เมื่อพิจารณาเหตุผลความจำเป็นหรือวัตถุประสงค์ในการสืบพยานไว้ก่อนฟ้อง ประกอบกับผู้ต้องหาหรือจำเลยเมื่อได้มีการฟ้องคดีต่อศาลแล้วก็จะไปเป็นบุคคลคนเดียวกับการกระทำความผิดครั้งเดียวกันนี้ การที่จะนำคำพยานของบุคคลดังกล่าวที่สืบไว้ก่อนฟ้องมารับฟังตามมาตรา 237 ทวิ วรรคห้า โดยใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีนั้นได้โดยไม่ใช่เป็นเพียงพยานประกอบ ก็จะเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการสืบพยานไว้ก่อนฟ้อง และเป็นพยานหลักฐานที่นำมาอ้างได้ตามมาตรา 226 ส่วนการที่จะเชื่อถือพยานหลักฐานนั้นได้เพียงใดก็เป็นเรื่องของศาลซึ่งนำพยานหลักฐานซึ่งเป็นดุลพินิจของศาล

8. การค้นหาความจริงโดยวิธีอื่นนอกเหนือจากการสืบพยานบุคคลไว้ก่อนฟ้อง

การสืบพยานบุคคลโดยวิธีตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 230/1 สามารถที่จะนำมาใช้ได้ทั้งในชั้นพิจารณาโดยไม่ต้องสืบพยานบุคคลไว้ก่อนฟ้อง หรือหากมีการสืบพยานไว้ก่อนฟ้องแล้วก็สามารถที่จะนำมาใช้เพื่อให้พยานบุคคลยืนยันข้อเท็จจริงหรือคำเบิกความเดิมในชั้นพิจารณาเพื่อความครบถ้วนสมบูรณ์ที่จะให้มีการสืบพยานนั้นในชั้นพิจารณาด้วย ซึ่งจะทำให้มีการสืบพยานบุคคลที่สอดคล้องเป็นไปตามหลักการสืบพยานโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยในชั้นพิจารณา หลักพยานโดยตรง รวมทั้งหลักทวนถาม โดยไม่กระทบต่อสิทธิของจำเลยในการโต้แย้งคัดค้านต่อสู้คดีในชั้นพิจารณาของศาล

การสืบพยานโดยอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญานั้น พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 มาตรา 41 มีบทบัญญัติรับรองให้พยานหลักฐานและเอกสารที่ได้มาตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวรับฟังได้ตามกฎหมาย สามารถที่จะนำไปใช้ประกอบการพิจารณา

ซึ่งนำพยานหลักฐานของศาลในชั้นพิจารณา การติดตามตัวบุคคลที่อยู่ในต่างประเทศให้มาเบิกความเป็นพยานในชั้นพิจารณาด้วยวิธีการตามกฎหมายดังกล่าว เป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถจะเป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของจำเลยในกระบวนการพิจารณาในชั้นพิจารณา นอกจากนี้ยังสามารถที่จะเป็นวิธีการสืบพยานเพิ่มเติมในชั้นพิจารณาจากที่เคยสืบพยานไว้ก่อนฟ้องในกรณีที่ขณะสืบพยานบุคคลก่อนฟ้องนั้นยังไม่มีตัวผู้ต้องหา หรือในกรณีที่ยังไม่มีตัวผู้กระทำความผิดและผู้นั้นมิได้ถูกควบคุมอยู่ในอำนาจพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ซึ่งจะทำให้ยังไม่มีมีการสืบพยานโดยเปิดเผยต่อหน้าผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นทั้งก่อนและในชั้นพิจารณา ซึ่งย่อมจะมีผลทำให้จำเลยไม่สามารถที่จะต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่

9. บทสรุป

การสืบพยานบุคคลไว้ก่อนฟ้อง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 237 ทวิ เป็นข้อยกเว้นของการสืบพยานต่อหน้าจำเลยตามมาตรา 172 และเป็นการสืบพยาน ในขณะที่ยังไม่มีบุคคลที่อยู่ในฐานะของจำเลย ซึ่งกรณีการสืบพยานไว้ก่อนฟ้องที่มีตัวผู้ต้องหาอยู่ด้วยนั้น จะมีผลที่ถือได้ว่าทำให้จำเลยที่เป็นบุคคลคนเดียวกับผู้ต้องหาหรือผู้กระทำความผิดเมื่อครั้งที่ได้มีการสืบพยานไว้ก่อนฟ้อง ได้รับสิทธิที่จำเลยพึงจะได้รับแล้วในขณะที่มีฐานะเป็นผู้ต้องหาแยกสิทธิบางประการที่เป็นสิทธิของจำเลยโดยแท้ ได้แก่ การที่ศาลจะต้องอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟังและถามว่าได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ ตามมาตรา 172 วรรคสอง เนื่องจากการสืบพยานหลังฟ้องคดีต่อศาล การสืบพยานก่อนฟ้องคดีต่อศาลจึงไม่สามารถที่จะนำวิธีการสืบพยานในชั้นพิจารณามาใช้บังคับได้ในทุกเรื่อง

กรณีพยานบุคคลที่สืบไว้ก่อนฟ้องมีตัวอยู่ในชั้นพิจารณา ก็สมควรที่จะสืบพยานบุคคลนั้นในชั้นพิจารณาด้วย เพื่อให้มีการสืบพยานในกระบวนการพิจารณาตามปกติ เนื่องจากเหตุผลความจำเป็นในการสืบพยานไว้ก่อนฟ้องได้หมดไป ซึ่งจะทำให้มีการสืบพยานโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย ในชั้นพิจารณาที่ครบถ้วนสมบูรณ์เป็นไปตามมาตรา 172 วรรคหนึ่ง และจำเลยก็จะได้รับสิทธิที่พึงจะได้รับในฐานะของจำเลยโดยแท้อย่างครบถ้วน

โดยไม่อาจมีข้อโต้แย้งใด ๆ ว่าจำเลยนั้นจะสามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ในชั้นพิจารณาหรือไม่

10. ข้อเสนอแนะ

การค้นหาคำความจริงในการสืบพยานบุคคลที่สามารถจะเป็นทางเลือกนอกเหนือจากการสืบพยานบุคคลไว้ก่อนฟ้อง เพื่อให้มีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับตัวผู้ต้องหาหรือตัวพยานบุคคลรวมทั้งการต่อสู้คดีของจำเลยได้อย่างเต็มที่ในชั้นพิจารณา และประการที่สำคัญจะทำให้จำเลยได้รับสิทธิอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ในฐานะของจำเลยโดยแท้ ในการที่จะได้รับการพิจารณาและสืบพยานโดยเปิดเผยต่อหน้าตน เป็นไปตามหลักพยานโดยตรง และหลักทวงถาม สอดคล้องกับสิทธิในการโต้แย้งคัดค้านของจำเลยในชั้นพิจารณาของศาล ตามหลักประกันขั้นพื้นฐานในกระบวนการพิจารณาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 40 (2) รวมทั้งการได้รับความคุ้มครองสิทธิและความเสมอภาคในกระบวนการยุติธรรมตามหลักกติการะหว่าง

ประเทศ ว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง โดยมิใช่เป็นเพียงการนำคำเบิกความของพยานบุคคล ที่ได้จดบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรก่อนฟ้องคดี มาเป็นพยานหลักฐานในลักษณะของพยานเอกสารเพื่อรับฟังในชั้นพิจารณาของศาล ได้แก่ วิธีการสืบพยานบุคคลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 230/1 และการอาศัยความร่วมมือในการสืบพยานบุคคลตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 ในกรณีที่พยานบุคคลไม่อยู่ในประเทศไทย หากจะยังคงให้มีหลักการสืบพยานบุคคลไว้ก่อนฟ้อง ก็จะต้องคำนึงถึงกรณีที่ไม่มีตัวผู้ต้องหาในขณะที่มีการสืบพยานไว้ก่อนฟ้อง และกรณีที่มิได้ตัวพยานบุคคลในชั้นพิจารณาด้วย โดยสมควรที่จะให้มีการสืบพยานในกระบวนการพิจารณาตามปกติเพื่อให้จำเลยได้รับสิทธิที่พึงจะได้รับในฐานะของจำเลยโดยแท้อย่างครบถ้วน มิให้มีข้อโต้แย้งหรือ มีเหตุอันเป็นที่น่าสงสัยใด ๆ ว่าจำเลยนั้นจะสามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ในชั้นพิจารณาหรือไม่

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- ชาติ ชัยเดชสุริยะ. (2549). **มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา**. กรุงเทพฯ : เดือนตุลา.
- ณรงค์ ใจหาญ. (2550). **หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- _____. (2550). **หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1** (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- ธานีศ เกศพิทักษ์. (ม.ป.ป.). **คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 3-4 (มาตรา 158-245) เล่ม 2**. กรุงเทพฯ : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- พิพัฒน์ จักรางกูร. (2546). **คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา**. กรุงเทพฯ : นิติบรรณการ.
- เรังธรรม ลัดพลี. (2545). **คำอธิบายกฎหมายพยานหลักฐาน** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- โสภณ รัตนกร. (2547). **คำอธิบายพยาน** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : นิติบรรณการ.

บทความ

- โกเมน ภัทรภิรมย์. (2513). “การฟ้องคดีอาญาในประเทศไทยฝรั่งเศส.” **อัยการนิเทศ**, เล่ม 32, ฉบับที่ 1. หน้า 179-182.
- คณิต วนนคร. (2528). “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 15) พ.ศ. 2527.” **วารสารนิติศาสตร์**, ปีที่ 15, ฉบับที่ 4. หน้า 74, 81.

- _____. (2529, มิถุนายน). “ฐานะของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา.” **บทบัญญัติ**, เล่มที่ 42, ตอน 2. หน้า 66, 67, 68.
- ณรงค์ ใจหาญ. (2543, มกราคม-เมษายน). “การคุ้มครองเด็กในการให้ปากคำคดีอาญา.” **ดุลพาท**, ปีที่ 47, เล่ม 1. หน้า 18, 19.
- พรเพชร วิชิตชลชัย. (2538, เมษายน-มิถุนายน). “การพิจารณาคดีอาญาโดยลูกขุนตามกฎหมายอเมริกัน.” **ดุลพาท**, ปีที่ 42, เล่มที่ 2. หน้า 90, 91, 98-105.
- พินดา เสวตสุนทร. (2543, มกราคม-เมษายน). “การสืบพยานบุคคลในคดีอาญาโดยใช้สื่อภาพและเสียงเชิงปฏิสัมพันธ์.” **ดุลพาท**, ปีที่ 47, ฉบับที่ 1. หน้า 31, 33.
- สรารุณ เบญจกุล. (2550, กรกฎาคม). “การพิจารณาคดีลับหลังจำเลยและการจำหน่ายคดีชั่วคราวของศาล.” **วารสารศาลยุติธรรมปริทัศน์**, ปีที่ 1, ฉบับที่ 7. หน้า 39.

เอกสารอื่นๆ

- กมลชัย รัตนสกววงศ์ และคณะ. (2548). **รายงานการวิจัยการนั่งพิจารณาคดีต่อเนื่องและครบองค์คณะ** (สำนักวิชาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม).
- ณรงค์ ใจหาญ และคณะ. (2538). **รายงานการศึกษาวิจัย เรื่อง สิทธิผู้ต้องหา จำเลย และผู้ต้องโทษในคดีอาญา** (เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา).
- สำนักงานศาลยุติธรรม. (2552). **หลักการสำคัญของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งที่แก้ไขเปลี่ยนแปลงใหม่ พ.ศ. 2550 และ พ.ศ. 2551**. กรุงเทพฯ : เพชรรุ้งการพิมพ์.

วิทยานิพนธ์

กู้เกียรติ เมืองสง. (2550). การพิจารณาคดีลับหลัง
จำเลย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ธุรกิจบัณฑิต.

สารสนเทศจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ธนกร วรปรัชญากุล. (2552, 14, มกราคม). “ศาล
รัฐธรรมนูญให้การไต่สวน กระบสิทธิการ
โต้แย้งคัดค้านต่อผู้คดีหรือไม่.” สืบค้นเมื่อ
14 มกราคม 2552, จาก
[http://www.humanrights.go.th/
index.php?option=com_content&task=view
&Itemid=11&id=9415](http://www.humanrights.go.th/index.php?option=com_content&task=view&Itemid=11&id=9415)